

Příroda je plná překvapení a podivností, napadlo by vás třeba, že se ryba může utopit? A přece to možné je, ovšem ne ryba ledajaká. V prvním díle nového seriálu Meteoru nazvaného Překvapivý svět zvířat nás o tom přesvědčí zoolog Karel Pecl v příspěvku načteném hercem Miloněm Čepelkou.

Tak tedy ještě jednou: Je možné utopit rybu? Zní to sice nepravděpodobně, ale odpověď je ano. Ta kladná odpověď se samozřejmě netýká jakékoli ryby. V našem případě jde o druhy, které patří do skupiny ryb labyrintních. Ty jsou, kromě žaber, vybaveny ještě speciálním dýchacím orgánem – labyrintem. Ten se vytvořil nad prvním žaberním obloukem a tvoří ho soustava silně prokrvených kožních výrůstků, které přebírají kyslík ze vzduchu a předávají ho do krve.

Jsou to jakési pomocné plíce, které doplňují nedostačující výkon žaber. Kdyby to byly plíce, byly by umístěny v hrudním prostoru. Jenže labyrint je umístěn v hlavě. Toto zvláštní umístění vedlo k tomu, že labyrint byl v minulosti považován za orgán čichu. Proto byly ryby s tímto orgánem původně označovány jako čichavci. Pod tímto jménem znají akvaristé některé druhy labyrintek dodnes.

Ale vraťme se k tomu, jak je možné, že se mohou labyrintky utopit. V přírodě je snaha zaplnit životem každý typ prostředí. Kdyby předkové labyrintek žili ve vodách bohatých kyslíkem, žádný přídatný dýchací orgán by nepotřebovaly. Klidně by si, jako většina ostatních ryb, mávaly skřelemi a ovívaly žábry okysličenou vodou. Jenže tyto ryby žijí ve vodách, kde je kyslíku pomálu.

Vyskytují se v jižní a jihovýchodní Asii a také v Africe v prohřátých mělkých močálech, tůních, umělých nádržích a někde i v rýžových polích, kde nepřežije žádný druh dýchající jen žábry. V období dešťů se vyjmenované biotopy naplní vodou.

Ta je čistá a bohatá na kyslík a tak i labyrintky vystačí s dýcháním žábry. Jenže v období sucha se voda odpařuje a zahušťuje a díky tomu v ní klesá obsah kyslíku. V ten čas si musí labyrintky kyslík přidechovat. Zpočátku jen občas, ale s dalším úbytkem kyslíku už žábry nejsou schopné zajistit potřebnou úroveň okysličování a tak se frekvence dýchání labyrintem zrychluje. Labyrintky se pak nadechují z hladiny třeba každé dvě minuty.

I u nás se můžeme s nouzovým dýcháním kyslíku u ryb setkat. Vzpomeňte si, jak o Vánocích v kádi kapři polykají vzduch z hladiny. Když jsou letní vedra, je totéž možné pozorovat i na hladině rybníka.

Víte už toho o labyrintech dost, ale pořád jste se ještě nedozvěděli, jak se mohou labyrintní ryby utopit. Je to jednoduché. Stačí, když jim zabráníte v přístupu k hladině. Labyrintky se pak začnou dusit a polykají vodu. Ta jim zaplní labyrint a ryby se utopí.

Schopnost dýchat vzdušný kyslík umožnil dovoz labyrintek do akvárií v Evropě. V roce 1869 byli do Francie dovezeni rájovci z východní Asie. Schopnost labyrintek přežívat v teplé vodě bez rostlin a vzduchování byla na počátku evropské akvaristiky. Byla to doba, kdy dovoz rybiček závislých na obsahu kyslíku, byl problematický a riskantní. Velice populární labyrintní rybou byla mezi evropskými akvaristy bojovnice pestrá.

Samci tohoto druhu mají široké ploutve a syté zbarvení. Protože jsou teritoriální, roztahují své ploutve a předvádějí se před jinými samci a snaží se je zastrašit a vyhnat ze svého území. Pokud se slabší samec nemá kam schovat, dopadne špatně. V Thajsku využívají agresivitu samců bojovnic k pořádání turnajů. Při nich už ale nejde jen o natřásání. V těchto soubojích jde Thajcům o peníze ze sázek a bojovníkům o život.

<https://dvojka.rozhlas.cz/je-mozne-utopit-rybu-7529219>